

Про це нам говорять свята

Спасенна зустріч

На обкладинці — ікона з іконостасу
бenedиктинського монастиря
у м. Планкшеттен (Німеччина)
авторства Іконописної майстерні
«РАДРУЖ», УКУ

Українська Греко-Католицька Церква
Патріарша літургійна комісія

2014

При підтримці
благодійної організації Renovabis

*Свято Стрітення Господа
нашого Ісуса Христа*

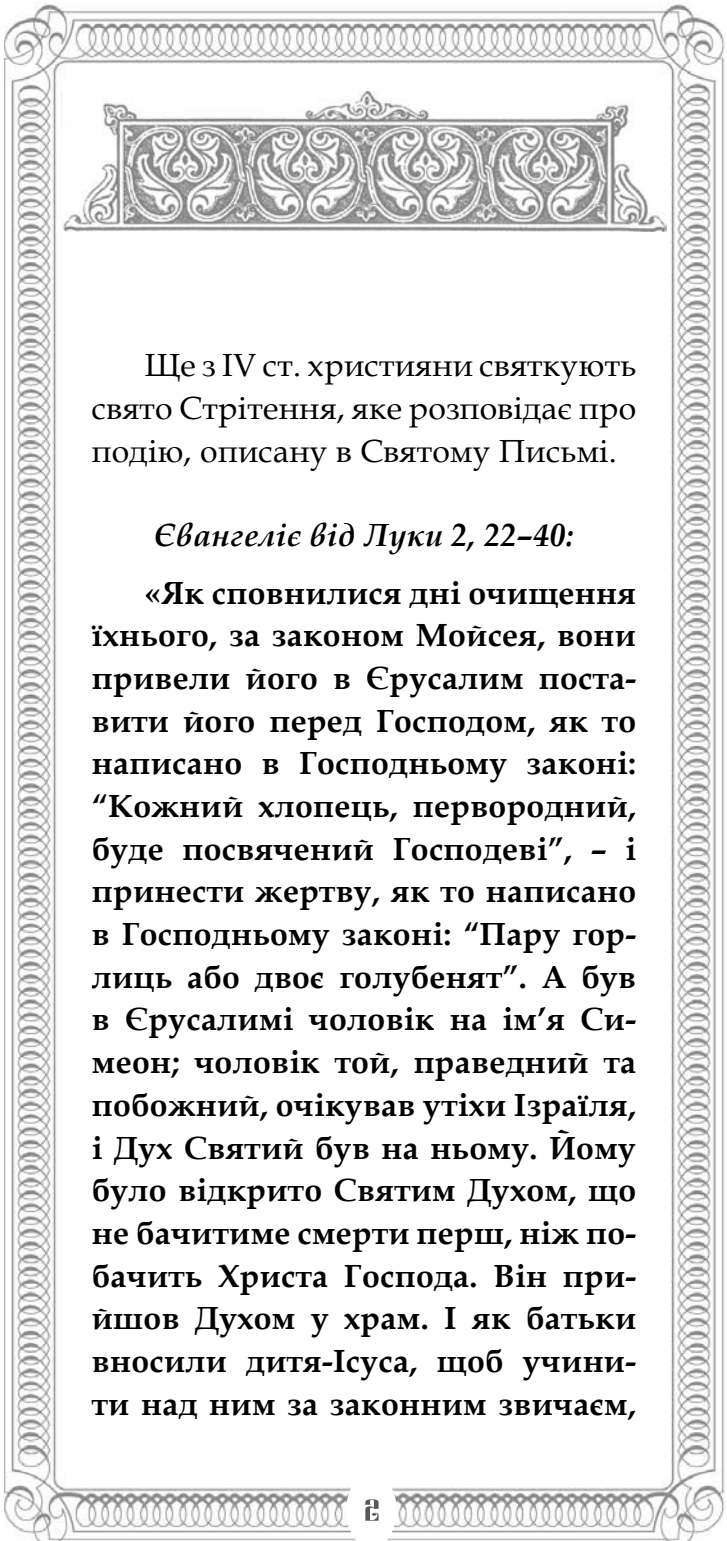
СПАСЕННЯ ЗУСТРІЧ

Тропар свята, глас 1:

Радуйся, благодатна Богородице Діво, бо з Тебе засяло Сонце правди – Христос Бог наш, що просвічує тих, що в темряві. Веселися й Ти, старче праведний, Ти прийняв в обійми визволителя душ наших, що дарує нам воскресення.

Кондак свята, глас 1:

Утробу дівичу освятив Ти різдвом Твоїм і руки Симеонові благословив Ти, як годилось, Ти випередив і нині спас нас, Христе Боже, але утихомир убрані люд Твій і укріпи народ, що його возлюбив Ти, єдиний Чоловіколюбче.

Ще з IV ст. християни святкують свято Стрітєння, яке розповідає про подію, описану в Святому Письмі.

Євангеліє від Луки 2, 22-40:

«Як сповнилися дні очищення їхнього, за законом Мойсея, вони привели його в Єрусалим поставити його перед Господом, як то написано в Господньому законі: “Кожний хлопець, первородний, буде посвячений Господеві”, - і принести жертву, як то написано в Господньому законі: “Пару горлиць або двоє голубенят”. А був в Єрусалимі чоловік на ім'я Симеон; чоловік той, праведний та побожний, очікував утіхи Ізраїля, і Дух Святий був на ньому. Йому було відкрито Святим Духом, що не бачитиме смерти перш, ніж побачить Христа Господа. Він прийшов Духом у храм. І як батьки вносили дитя-Ісуса, щоб учинити над ним за законним звичаєм,

він узяв Ёго на руки, благословив Бога й мовив: “Нині, Владико, можеш відпустити слугу Твого за Твоїм словом у мирі, бо мої очі бачили Твоє спасіння, що Ти приготував перед усіма народами; світло на просвіту поганам, і славу Твого люду - Ізраїля”. Батько Ёго і мати дивувалися тому, що говорилося про Нього. Симеон же благословив їх і сказав до Ёго матері Марії: “Ось цей поставлений для падіння й підняття багатьох в Ізраїлі; Він буде знаком протиріччя, та й тобі самій меч прошиє душу, щоб відкрились думки багатьох сердець”. Була також і Анна, пророчиця, дочка Фануїла з покоління Асера; вона була вельми похила віком і жила сім років з чоловіком від дівування свого; zostавшись вдовою аж до вісімдесять четвертого року, вона не відходила від храму, служачи Богові вночі і вдень постом та молитвою. І надійшла вона тієї самої години й почала прославляти Бога та говорити про Нього всім, що чекали визволення Єрусалиму. І як вони виконали все згідно з законом Господнім, повернулися в Галилею,

до Назарету, свого міста. Хлоп'я
ж росло й міцніло, сповнюючися
мудрістю, і Божа благодать була
на Ньому».

Свято Стрітення, яке Церква святкує 15 (2) лютого продовжує, а водночас і завершує собою різдвяний цикл. Це свято зустрічі Христа, якого принесла на своїх руках Марія до Єрусалимського Храму, зі старозавітними праведниками. Богослужіння насичені радістю Божого пришествя у світ і сповнені трепетного подиву щодо незбагненного для людського розуму Божого спасительного промислу.

Євангельська розповідь лягає в основу піснеспівів свята і збагачується богословськими ідеями Святих Отців. Реальність воплощення Бога підкреслена у тим, що Син Всевишнього Бога приноситься до Єрусалимського храму як син земної матері: Той, кого носять херувими, носиться руками Марії і кладеться на руки старцеві. Ці порівняння та зіставлення мають на меті показати, що Бог входить в людське життя і для Нього не є чужим жоден аспект земної дійсності, окрім гріха:

«Хто возсіяв від Отця перед віками, в останні ж часи – від лона Дівичого, хто Закон установив на горі Синайській і хто повелінню Закону підкоряється, – Того Матір, що не спізнала подружжя, несучи у Храмі, піднесла старцеві – священику і праведнику, який отримав одкровення, що побачить Христа Господа. Прийнявши Його в свої обійми, возрадувався Симеон, взиваючи: “Сей єсть Бог, Отцю співвічний і Відкупитель душ наших!”» (Стихира вечірні свята, глас 7)

Сама святкова подія є виконанням старозавітного припису, який знаходимо у Вих. 12–13. Згідно з юдейськими законами жінка після пологів не могла входити до Храму протягом сорока днів. Але якщо вона породила хлоп'ятко первенця, то на сороковий день батьки були зобов'язані принести його до Храму для обряду посвячення Богові. Батьки також були зобов'язані принести в жертву Богові або ягня (хто був заможніший), або двоє голубенят, що якраз і зробили Йосиф з Марією.

У цьому звичайному для юдеїв обряді, який виконують Марія і Йосиф, Церква вбачає глибокий зміст. Літургійні тексти вечірні та утрені свята наголошують на тому, що немовлятко, яке носить на руках Марії, є Предвічним Богом, Творцем і Звершителем усього. Що це означає для нас? Найперше те, що Бог залишається вірний своїм обіцянкам і здійснює все заради того, щоб спасти людину і бути разом із нею. Він, який Мойсееві дав колись Закон на Синаї, сьогодні сам підкоряється законові, який був даний для очищення звичайних смертних людей:

«Днесь Той, хто в давнину Мойсееві на Синаї Закон подав, приписам Закону підкоряється, задля нас, як Милосердний, ставши, як ми. Нині чистий Бог, як Дитя святе, що отворило пречисту утробу, самому собі, як Бог, приноситься, визволяючи від прокляття Закону і просвічуючи душі наші».
(Стихира вечірні свята на Липії, глас 1)

Бог постає перед нами у цьому святі як справедливий Законодавець. Господь проявляє велику і вражаючу відповідальність і справедливість стосовно свого творіння. Той, хто на Синаї дав Мойсееві закон, сьогодні підкоряється законним приписам. Через підкорення себе законові, Господь сходить до нашого рівня, свідомо ставить себе в такі самі умови, в яких ми всі перебуваємо. Але це обмеження Він приймає задля того, аби відкрити нам зміст справжньої свободи і дарувати нам її. Адже справжня свобода можлива лише за умови любові і добровільної самопожертви.

Водночас, у події стрітення розкривається Божа відповідальність за людину, світ та історію, адже Бог є одночасно і законодавцем і виконавцем закону. Встановлені Ним закони не є обтяжливим і незрозумілим тягарем для людини, а шляхом і дороговказом до справжньої повноти життя. Христос показує, що Закон не є і не може бути цілтю сам у собі, він – лише засіб до справжнього єднання людини із Богом. Господь справді воплотився, явився світові як Чоловіколюбець, аби все

людство притягнути до себе. Йому, всемогутньому Богові, була потрібна людина, і Він прийшов до неї покірним слугою, аби не вразила її Його безконечна могутність, а щоби людина відчула свою тендітність і мізерність, і щоб, як Симеон, захотіла зустрітися зі своїм Господом.

Є також інший важливий аспект у цій події: Христос приноситься до храму в дар Богові, щоб посвятитися і належати Йому повністю. З події Стрітєння розпочинається життєвий шлях як служіння в любові до Отця і до людей. Змістом життя Христа було бажання спасти людину, визволити її від гріха і смерті, в яку людина сама перетворила своє життя. А бажання Христа спасти – це не що інше як прояв любові до Бога і до людини, послуху Божій волі, відмова від якої і приве-

ла людину до смерті. Принесений до храму на руках Марії Христос виявляє свою спасенну місію.

Роль Марії у цій події є доволі незвична. Вона полягає в тому, щоб передати дитячко Ісуса старцеві Симеонові і таким чином здійснити Божий задум – зустріч Бога зі своїм народом, представленим в особі Симеона і пророчиці Марії. Довіривши своє Дитя Симеонові, Богородиця прийняла участь у сповненні історії спасіння мовчазним служінням. Мати довіряє свого Сина представникові людства, яке очікує Месію і тужить за Ним:

«Носимого на колісницях Херувимів і оспівуваного в піснях Серафимів, Законодавця й уставу Закону Виконавця несучи в обіймах, Богородиця Марія – без спізнання подружжя із Неї Воплоченого подавала на руки старцеві-священнику. І він, Життя носячи, звільнення від життя просив, мовлячи: “Владико, нині відпусти мене звістити Адамові, що побачив я незмінне Немовля – Бога предвічного і Спасителя світу!”» *(Стихири на стиховні свята, глас 7)*

«Був в Єрусалимі чоловік на ім'я Симеон; чоловік той, праведний та побожний, очікував утіхи Ізраїля, і Дух Святий був на ньому» (Лк. 2, 25).

Постать старця Симеона, священника цього храму, є загадковою і легендарною. Існує передання, за яким він належав до тих 70 юдейських перекладачів, які 300 р. до Різдва Христового перекладали старозавітні біблійні книги грецькою мовою. Тексти для перекладу були розділені між цими науковцями. Симеонові випала місія перекладати Книгу пророцтв Ісаї. У тому уривку, де мовилося, що Діва народить Сина, ім'я якому буде Еммануїл, Симеон засумнівався у правильності тексту. Тоді йому об'явився ангел Господній, який звістив, що він не помре доти, доки це пророцтво не збудеться на його очах.

Візантійська Церква центральною подією празника вважає саме цю зустріч – стрітіння Ісуса і старця Симеона. Старець Симеон, який приймає на свої руки дитячко Ісуса, знаменує дуже важливу

тему свята, яка вписана в саму його назву – тему зустрічі. Сповнений Святим Духом старець жив надією на сповнення Божих обітниць, а зокрема очікував утіхи Ізраїлю, себто надією на звільнення народу (пор.: Іс. 40, 1; 49, 13; 51, 3; 57, 18). Подія Стрітення наче сповняє основне життєве прагнення, мрію та ідентичність Симеона, адже його ім'я в перекладі з єврейської означає «Господь почув». Він приймає на свої руки і бачить саму Надію, Спасіння, Світло і Радість Ізраїля та всього світу. Симеон у глибокій старості пересвідчується в тому, що Господь є зі своїм народом і вірний своїм обітницям.

Зустріч Симеона є одночасно і глибоко особистою подією і універсальною: Ісус Христос, Спаситель, зустрічається у особі старця Симеона зі старозавітним людством, веденим Святим Духом.

У цей день відбувається зустріч Бога і людства, а також зустріч двох завітів, адже старець Симеон зустрічається з Христом, який сам є сповненням «закону і пророків». Настання нової ери увиразнюється тією обставиною, що Ісус приноситься до Єрусалимського Храму, який відігравав надзвичайно важливу роль в історії Ізраїля і був священним місцем Божої присутності серед Його народу. Храм виконував важливу символічну та виховну функцію. А сьогодні відбувається реальне і конкретне сповнення всього, до чого прямувала історія ізраїльського народу, – Бог приходить до свого народу як людина, щоб жити разом з ним. Його тіло стає живим храмом (*пор. Йо. 2, 13*).

«Звершитель неба і землі днесь носимий був в обіймах святим Симеоном старцем, отожд той Духом Святим промовляв: “Нині

я вільний, бо побачив Спасителя мого!"» (Стихира Литії свята, глас 2)

Пісня старця Симеона, яка є частиною щоденного вечірнього богослужіння, – це прослава Бога за сповнення Його обітниць, за Божі діяння, які повністю узгоджуються з Його Словом. Симеон називає себе рабом, себто вірним та праведним слугою Господа. Бачачи як сповнюються Божі обітници, Симеон, яко-

го християнська традиція наділяє іменем Боговидець, вже готовий відійти «у мирі», тобто з утіхою та певним знанням, що Боже діяння сповнюється.

**Нині відпускаєш раба Твого,
Владико,
за словом Твоїм у мирі, бо
внділи очі мої
спасіння Твоє,
як Ти уготовив
перед лицем усіх людей:
Світло на одкровення народам,
і славу люду Твого, Ізраїля.**

Постаті двох старозавітних праведників – Симеона та Анни – переконують нас у тому, що Бог діє в нашому житті у відповідь на нашу віру і терпеливе очікування Його приходу. Остаточо свято Стрітення є запрошенням для кожного з нас вийти назустріч Христові.

